

„Najczęstsze oszustwa- jak się ustrzec?”

Opracowanie: Fundacja Młodzi Ludziom

Czym jest oszustwo? Jak często się z nim stykamy? Oszustwo często określane jest również mianem wyłudzenia. Oszustwo to nic innego jak przestępstwo, polegające na doprowadzeniu innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem poprzez wprowadzenie jej w błąd albo wyzyskanie jej błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

Definicję oszustwa określa litera prawa- art. 286 § 1 kodeksu karnego.

§ 1.

Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadza inną osobę do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2.

Tej samej karze podlega, kto żąda korzyści majątkowej w zamian za zwrot bezprawnie zabranej rzeczy.

§ 3.

W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4.

Jeżeli czyn określony w § 1-3 popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

W ostatnich latach coraz częściej spotykamy się z przeróżnymi metodami oszustów. Dowiadujemy się często, że ktoś został oszukany, kogoś pokrzywdzono lub wykorzystano przez jego niewiedzę czy też brak znajomości najnowszych „sposobów” przestępców. Słyszymy o „metodzie na wnuczka”, o nieuczciwych akwizytorach a także w ostatnim czasie o oszustwach związanych z panującą pandemią. Wmawiamy sobie często, że nas to ominie, my będziemy „mądrzejsi”, bardziej czujni lecz nie zdajemy sobie sprawy jak bardzo jesteśmy narażeni na nieuczciwe praktyki. Oszuści to ludzie, którzy często całe swoje życie zajmują się krzywdzeniem innych, z takich nieuczciwych praktyk żyją. Dlatego znają swój fach, umieją manipulować ludźmi i nierzadko są bardzo dobrymi psychologami. Potrafią w bardzo

profesjonalny sposób wykorzystać nasze słabości. Czerpią korzyści z naszej naiwności lub nieporadności. Wykorzystują fakt, iż technologia się rozwija i nie wszyscy nadążają za nowinkami związanymi z obsługą portali internetowych. Duża grupa przestępców działa właśnie w sieci.

Bardzo „modnym” w ostatnim czasie stało się wykorzystywanie samotnych lub starszych ludzi, którzy w swej naiwności, szczerym wychowaniu i dobroci nie podejrzewają nawet jakie zło czai się w okóło. Wychodząc naprzeciw zagrożeniom, chcę przedstawić i opisać kilka metod oszustw stosowanych przez przestępców.

METODA NA WNUCZKA

Podczas tego oszustwa przestępcy starają się wyszukać w społeczności osoby starsze, często mieszkające samotnie. Zbierają podstawowe informacje o najbliższych członkach rodziny, właśnie o tym „wnuczku”. Oszustwo zaczyna się telefonem do starszej ofiary w czasie którego sprawca w osób dość zdenerwowany i chaotyczny przedstawia się jako jej „wnuczek” i informuje „babcię” czy „dziadka” o swojej nagłej trudnej sytuacji najczęściej o wypadku samochodowym. Wskazuje, że żeby uwolnić się od odpowiedzialności, naprawić szkodę, uniknąć więzienia itp. musi szybko wpłacić dużą kwotę pieniędzy, których nie ma a które „babcia” musi mu pożyczyć. Bardzo często oszust nie zna prawdziwego imienia wnuczka, ale sama ofiara nieświadomie mu je podpowiada słowami „halo, czy to ty Krysiu?”. Prosi babcię, dziadka czy innego członka rodziny o pieniądze po które przyśle „kolegę”. Chcąc ratować swojego wnuczka starsi ludzie przekazują oszczędności całego życia i tym samym padają ofiara przestępców.

METODA NA POLICJANTA

To kolejna metoda jaką oszuści „wypracowali” dla własnych nieuczciwych korzyści. Jeżeli po telefonie fałszywego wnuczka masz podejrzenia i nie chcesz zgodzić się na przekazanie pieniędzy, często fałszywy wnuczek nie poddaje się i dzwoni drugi oszust podając się za policjanta, który wie o próbie popełnienia przestępstwa i proponuje zaopiekowanie się twoimi oszczędnościami dla dobra postępowania. „Policjant” przedstawia się z imienia i nazwiska, podaje swój stopień i zwraca się do nas w sposób fachowy. Na koniec umawia się na przekazanie pieniędzy. Na spotkanie przychodzi w mundurze, więc nie podejrzewamy, że to oszust.

Jak możemy się przed tym ustrzec? Przede wszystkim zweryfikujmy zdobyte informacje, zastanówmy się czy mamy wątpliwości co do prawdziwości przebytej rozmowy. Postaraj się skonsultować decyzję o przekazaniu pieniędzy z najbliższymi. Dobrze jest także upewnić się, że naprawdę dzwonił twój wnuczek, np. oddzwoń do niego na telefon, który ci podał,

Pamiętajmy także aby nie przekazywać pieniędzy obcej osobie, policja nie działa w ten sposób, nie prowadzi takich praktyk. Jeśli masz jakiegokolwiek przypuszczenie, że dzwonił oszustw, zgłoś sprawę na policję. Nie pozwól się oszukać.

METODA NA SPADEK

Bardzo częstą wykorzystywaną metodą jest „metoda na spadek”. Zdarzyć się może, iż otrzymamy wiadomość listowną, telefoniczną lub mailową z informacją, iż czeka na nas spory spadek po dalekim krewnym. Wiadomość otrzymujemy od osoby podszywającej się za prawnika, który działa w imieniu naszego spadkodawcy. Oszust informuje ofiarę, iż do uzyskania spadku potrzebne jest dokonanie niewielkiej opłaty za czynności kancelaryjne. Przelewając środki i podając dane do logowania na nasze konto, może się okazać, że zostaniemy pozbawieni oszczędności.

Pamiętajmy, aby nie podawać PIN-u do karty czy też login-u i hasła do konta, nie otwierajmy na poczcie podejrzanych załączników. Zastanówmy się czy na pewno mamy dalekich krewnych, po których moglibyśmy odziedziczyć spadek.

Jeśli dobrowolnie udostępnimy komuś nasze dane do logowania w banku, dane do karty czy PIN, lub otworzymy podejrzany załącznik i padniemy ofiarą przestępstwa – to najczęściej odpowiedzialność banku będzie całkowicie wyłączona i nie odzyskamy naszych pieniędzy!

METODA NA PRZEDSTAWICIELA

Podczas tego przestępstwa oszuści podają się za przedstawiciela instytucji np. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, urzędu skarbowego, pracownika przychodni, banku itp. oferując pomoc w załatwianiu spraw przed tymi instytucjami „bezpośrednio w domu” ofiary. Może to być pomoc w wypełnieniu druku, w anektowaniu umowy na korzystniejszą, zeznania podatkowego czy też wniosku o nową kartę bankomatową. Po wejściu do mieszkania przestępca okradają ofiary, ale także wyludzają dane, robią zdjęcie dowodu osobistego które

potem może posłużyć im do popełniania dalszych przestępstw np. we wzięciu kredytu na dane ofiary.

Jak walczyć z taką przestępczością? Jak się tego ustrzec? Należy pamiętać, iż właściwie żadna instytucja nie wysyła sama z siebie urzędników do domów klienta. Oczywiście osoby które nie mogą się same poruszać mogą wystąpić do każdej z nich o pomoc i przysłanie pracownika ale każdorazowo jest to z inicjatywy obywatela a nie samego urzędu. Po takim telefonie czy próbie wizyty należy zadzwonić do osób z rodziny, do urzędu który chce przysłać pracownika a w efekcie na telefon alarmowy Policji. Sąsiadom otwierać tylko tym, których faktycznie znamy.

METODA NA AKWIZYTORA

Oszuści podszywają się często za akwizytora . Ostatnio „modny” stał się sposób na sprzedawcę perfum. Do mieszkania puka fałszywy akwizytor i proponuje sprzedaż perfum w promocyjnej niskiej cenie. Osoba odmawia zakupu, wtedy zostaje namówiona do powąchania. Okazuje się, że w butelce tak naprawdę jest środek usypiający. Klient zasypia, a złodziej płąduje mieszkanie, kradnąc jej kosztowności czy oszczędności.

Istotnym jest, aby w takich sytuacjach nie wdawać się w zbędną dyskusję. Należy zdecydowanie zakończyć rozmowę i zamknąć drzwi. Pamiętajmy także, że nie musimy otwierać nieznajomym, szczególnie jeśli mieszkacie sami. Należy również uważać aby nie dać się namówić na wążchanie ani kosztowanie produktów niewiadomego pochodzenia.

METODA NA PRZEDSTAWICIELA USŁUG MASOWYCH

W sytuacji kiedy został zniesiony monopol dla dostawców usług telekomunikacyjnych, energetycznych itp. pojawiło się wielu usługodawców nie będących wytwórcami , ale jedynie pośredniczących w tych dostawach. Nie każdy chciał zmieniać dotychczasowego operatora więc wymyślono liczne sposoby na to żeby odbiorców namówić na podpisanie nowej umowy wprowadzając ich w błąd co do samego operatora jak i sprzedawanej usługi. Nieuczciwi przedstawiciele handlowi przedstawiali się jako przedstawiciele dotychczasowego dostawcy usług, którzy w związku „ze zmianą przepisów” muszą jedynie aktualizować dotychczasową umowę. Konsument pozostawał w przekonaniu, że dostawca usług jest ten sam a podpis dotyczy jedynie tej aktualizacji, jednak okazywało się po czasie, że mają podpisaną zupełnie nową umowę z nieznanym jej podmiotem.

Żeby ustrzec się przed takim oszustwem należy przede wszystkim czytać umowę przed podpisaniem, Jest to dobra rada dla każdego rodzaju dokumentu który jest nam przedstawiany do podpisania. Należy sprawdzić wszystkie warunki umowy, nazwę dostawcy, identyfikator handlowca. Można również zadzwonić na infolinię dotychczasowego dostawcy usług z zapytaniem czy takie praktyki mają miejsce. Mamy **14 dni kalendarzowych** od podpisania takiej umowy aby możemy złożyć oświadczenie np. listem poleconym o treści „odstępuję od umowy zawartej dnia...” i taka umowa nie wchodzi w życie.

METODA NA COVID-19

Jest to bardzo nie etyczna metoda, ze względu na fakt, iż ze względu na panującego koronawirusa znaleźliśmy się w trudnym i nowym dla nas położeniu. Jedną z metod oszustw jest telefon od fałszywego pracownika sanepid-u, który nas informuje, że zostaliśmy podani jako osoby, które miały kontakt z osobą zarażoną i jesteśmy od teraz na kwarantannie. Fałszywy pracownik sanepidu celem ustalenia naszej tożsamości pyta o dane wrażliwe tj. pesel, nr dowodu, imię rodowe matki itd. Jest to dla nas nowa sytuacja, więc nie wiemy jak się w niej odnaleźć co wykorzystuje oszust. Podając takie dane ryzykujemy tym, iż ktoś się za nas podszyje.

Pamiętajmy, że sanepid nie pyta o takie informacje oraz, że nie mamy obowiązku podawania takich informacji telefonicznie. Postarajmy się zweryfikować kto jest tą osobą chorą lub wg „pracownika sanepid-u” mieliśmy kontakt z osobą zarażoną (możemy się zorientować czy faktycznie mieliśmy z nią kontakt) i jeśli to możliwe skontaktujmy się z tą osobą celem zweryfikowania wiarygodności rozmówcy.

Jeśli zostaniemy ofiarami oszustwa lub mamy o podejrzenie popełnienia przestępstwa składamy powiadomienie w jednostce Policji lub w prokuraturze, najlepiej najbliższej dla miejsca zamieszkania lub miejsca, w którym w danym momencie się znajdujemy.

Warto także wiedzieć, iż są w/w praktyki są rozróżniane na dwa sposoby w zależności od kwoty jakiej oszustwo dotyczy. Oszustwo do kwoty 500 zł jest wykroczeniem a powyżej 500 zł oszustwo takie nazywamy przestępstwem.

W przypadku problemów prawnych, potrzeby pomocy zapraszamy do korzystania z punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

Na stronie <https://darmowapomocprawna.ms.gov.pl/> znajduje się prosta wyszukiwarka w której znajdziecie Państwo wszystkie dostępne w Polsce punkty tej pomocy.